Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2847/2011, ECLI:CZ:NS:2012:31.CDO.2847.2011.1

Číslo: 72/2012

Právní věta:

Je-li žalobcem v žalobě za žalovaného označen pouze orgán státu (kraje, obce), přičemž se z jiných částí žaloby podává, že směřuje vůči státu (kraji, obci), je na místě takový stav posoudit jako vadu žaloby ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř. Je-li pak žalobcem posléze zjednána náprava spočívající v označení žalovaného jako České republiky (kraje, obce), lze odtud usuzovat na původně vadnou žalobu (§ 43 o. s. ř.), kterou žalobce sám zhojil.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.03.2012

Spisová značka: 31 Cdo 2847/2011

Číslo rozhodnutí: 72

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obec, Podmínky řízení, Právo na soudní ochranu, Účastníci řízení, Vady podání, Žaloba

Předpisy: předpisu č. 219/2000Sb.
§ 104 o. s. ř.
§ 43 odst. 1 o. s. ř.
§ 79 odst. 1 o. s. ř.
§ 90 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 26. 10. 2010 domáhala, aby jí „žalovaný“ zaplatil na „náhradě škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu“ 1 000 000 Kč a aby se „písemně omluvil za způsobenou morální újmu v předchozím řízení“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že Ministerstvu pro místní rozvoj zaslala dne 9. 4. 2010 žádost „o náhradu škody za vzniklou nemajetkovou újmu jakožto úřadu jednajícím jménem státu“, neboť rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 12. 2. 2010 byla zrušena rozhodnutí Zlínského kraje, odboru územního plánování a stavebního řádu, ze dne 17. 3. 2008 rozhodnutí Městského úřadu Vsetín, odboru územního plánování, stavebního řádu a dopravy ze dne 11. 12. 2007, a žalobkyni přiznáno „v předmětném řízení postavení účastníka řízení, ač s ní doposud nebylo zacházeno“, a že její žádost byla odmítnuta,

když jí prý žádná nemajetková újma nevznikla. Jako žalovaného v žalobě označila „Ministerstvo pro místní rozvoj Praha, organizační složka státu, Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, odbor územně stavebně správní“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 usnesením ze dne 30. 12. 2010 řízení zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovodil, že žalobkyně označila „Ministerstvo pro místní rozvoj“ za žalovaného „úplně (přesně), určitě a srozumitelně“, že „nevzbuzovalo žádné pochybnosti o tom, kdo se měl podle údajů v žalobě řízení jako žalovaný účastnit“ a že proto žaloba neměla v označení žalovaného jako účastníka řízení vady, o jejichž odstranění by se soud měl postupem podle ustanovení § 43 o. s. ř. pokusit. Vzhledem k tomu, že ministerstva, jako organizační složky státu, nejsou právnickými osobami a ani zákon jim nepřiznává způsobilost být účastníkem řízení, a že nedostatek podmínky řízení podle ustanovení § 19 o. s. ř. nelze odstranit, muselo být řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaveno.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 1. 6. 2011 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že žalobkyně „přesně, srozumitelně a určitě bez zjevných chyb v psaní“ označila za žalovaného „Ministerstvo pro místní rozvoj, organizační složku státu“ a že z „obsahu podání nelze dovodit ani zjevný rozpor mezi označením žalovaného a vylíčením rozhodných skutečností (v žádném z údajů obsažených v podání se ani nenaznačuje, že by se žalobkyně svého nároku domáhala proti jinému subjektu, když v žalobním tvrzení několikrát opakuje „žalovaný Ministerstvo pro místní rozvoj Praha“)“, a odmítl názor žalobkyně, že by měla být podle ustanovení § 5 o. s. ř. poučena, neboť „nejde o poučení o procesních právech a povinnostech, ale o tom, kdo je povinen uspokojit nárok, kterého se žalobkyně domáhá, tedy by šlo o poučení o hmotném právu, které je v občanském soudním řízení nepřípustné“. Vzhledem k tomu, že „u neodstranitelného nedostatku podmínky řízení, jímž je i nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení, je vyloučen rovněž“ postup podle ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř., byly splněny podmínky pro zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že v žalobě označila žalovaného „nepřesně“, když z jejího obsahu bylo zřejmé, že „směřuje proti státu“ (žalobkyně svůj nárok výslovně dovozovala ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) a „nikoliv proti organizační složce státu, která před soudem pouze za stát jedná, ale sama nemůže být žalována“, a že je „zjevné, že podání nemělo náležitosti uvedené v ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. Soudy proto měly žalobkyni podle ustanovení § 43 o. s. ř. vyzvat žalobkyni k odstranění této vady podání, popřípadě přihlédnout k tomu, že žalobkyně v odvolání žalovaného „přesně označila“. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Tříčlenný senát 30, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky postupu soudu v situaci, kdy žalobce v žalobě označí jakožto žalovaného organizační jednotku státu (veřejnoprávní korporace), avšak obsahem žaloby zjevně

uplatňuje nárok proti státu samému (veřejnoprávní korporaci samé), k právnímu názoru poněkud jinému, než se podává z rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. posledně z usnesení ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 251/2011, nebo z usnesení ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1219/2009 (všechna zde uvedená rozhodnutí jsou též dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz).

Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, a to i s poukazem na rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, uveřejněný pod č. 96/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

V uvedených rozhodnutích vyšel Nejvyšší soud (ale též dříve v usnesení ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 21 Cdo 889/2004) mimo jiné s odkazem na § 90 o. s. ř. z toho, že vymezení účastníků řízení se zakládá čistě procesním způsobem; žalobcem je ten, kdo podal u soudu návrh na zahájení řízení (žalobu), a žalovaným ten, koho žalobce v žalobě za tohoto účastníka řízení (za žalovaného) označil. Jestliže byl označen za účastníka řízení ten, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení, jde o nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. Ten, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení, nemůže v občanském soudním řízení vstoupit do procesních vztahů. V takto vadně zahájeném řízení nemůže vzniknout procesněprávní vztah, neboť zde chybí jeden z jeho základních prvků – jeden ze subjektů procesněprávního vztahu (způsobilá strana sporu). Soud je proto povinen v kterémkoliv stadiu řízení k tomuto nedostatku podmínky řízení přihlédnout a řízení zastavit (§ 103, § 104 odst. 1 o. s. ř.). Způsobilost být účastníkem řízení je přitom procesní podmínkou, kterou soud zkoumá z úřední povinnosti a jejíž nedostatek vede k zastavení řízení. Vzhledem k tomu, že soud v případě neodstranitelného nedostatku podmínky řízení nemůže v řízení pokračovat a je povinen řízení zastavit, nemůže do takto vadně zahájeného řízení přistoupit další účastník (§ 92 odst. 1 o. s. ř.) a nemůže ani dojít k záměně účastníka (§ 92 odst. 2 o. s. ř.). Uvedené platí nejen tehdy, označil-li žalobce za účastníka řízení toho, kdo nikdy neměl způsobilost být účastníkem řízení, nebo někoho, kdo sice byl způsobilý mít práva a povinnosti nebo jemuž zákon přiznával způsobilost být účastníkem řízení, avšak před zahájením řízení tuto způsobilost ztratil, ale i v případě, že žalobce označil za účastníka řízení organizační složku právnické osoby, která nemá tzv. právní subjektivitu, nebo organizační složku státu.

Rozhodnutí, v nichž je zastáván tento právní názor, se odvolávají na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 3. 9. 1997, sp. zn. Cpjn 30/97 (uveřejněné pod č. 41/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v řízení není možno pokračovat taktéž v situaci, kdy žalobce označil za účastníka řízení organizační složku právnické osoby, která nemá tzv. právní subjektivitu, nebo organizační složku státu.

Naproti tomu Nejvyšší soud v případě, kdy za žalovaného byl v žalobě označen Magistrát hlavního města Prahy, s poukazem na judikaturu Ústavního soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. 26 Cdo 30/2010) usnesení odvolacího soudu odůvodněné nedostatkem způsobilosti orgánu hl. m. Prahy zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení k odstranění vady podání spočívající v nesprávném označení žalovaného jeho orgánem.

Ústavní soud ve svých rozhodnutích pravidelně dovozuje, že soudy mají povinnost poučit žalobce ve věci správného označení účastníků, a to i tehdy, je-li žalován někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení (nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 74/94, N 42/3 SbNU 297 – všechna zde citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou též dostupná na internetových stránkách http://nalus.usoud.cz). Podobně se vyjádřil i v nálezu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 338/97 (N 55/14 SbNU 17). V nálezu ze dne 25. 4. 2000, sp. zn. II. ÚS 242/98 (N 62/18 SbNU 71) Ústavní soud

zdůraznil, že nepřesné označení „je odstranitelnou vadou návrhu, takže je povinnost soudu dát účastníku řízení možnost takový nedostatek napravit. V nálezu ze dne 6. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 22/03 (N 51/33 SbNU 31) vyjádřil, že „pokud je v podání jako účastník řízení označen někdo, kdo účastníkem řízení nemůže být, má podání vadu, k jejímuž odstranění musí být účastník vyzván. Jestliže v daném případě z obsahu žaloby bylo zřejmé, že tato směřuje proti státu, a nikoliv proti organizační složce státu, která před soudem pouze za stát jedná, ale sama nemůže být účastníkem řízení, bylo zjevné, že podání nemá náležitosti stanovené v § 79 odst. 1 o. s. ř., a bylo tedy povinností soudu účastníka řízení podle § 43 odst. 1 o. s. ř. vyzvat k odstranění této vady podání. Protože se jedná o vadu, jejíž neodstranění brání pokračování řízení, měl soud účastníka poučit podle § 43 odst. 2 o. s. ř. o následcích nevyhovění výzvě. Pokud tak obecné soudy neučinily, porušily čl. 90 Ústavy, podle kterého jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům.“ K dalším obdobným nálezům srov. nález Ústavního soudu ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. III. ÚS 2690/08 (N 84/53 SbNU 71), kde je poukázáno i na to, že k obdobným závěrům dospěl i Nejvyšší soud (viz níže). Nejčerstvěji se pak Ústavní soud přihlásil k tomuto názoru v nálezu ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS 1473/11.

Základní nesoulad projevující se – obecně vzato – v aplikaci dosavadní judikatury a v rozhodovací praxi soudů, jak se podává i ze zde projednávané věci, vyplývá z vyhodnocení důsledků situace, kdy je v žalobě za žalovaného – přesně – označen orgán veřejnoprávní korporace (zejména státu nebo obce), jenž sám nemá právní subjektivitu, a nemůže tedy vystupovat svým jménem v právních vztazích, a kdy se žaloba svým obsahem zjevně snaží o uplatnění nároku proti veřejnoprávní korporaci.

Procesní postup odvolacího soudu v této věci hodnotí danou procesní situaci – jen a jen – z hlediska definice účastenství v soudním řízení ve smyslu § 90 o. s. ř. jako nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, a řízení je tak třeba bez dalšího zastavit (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Nejvyšší soud již ve svém rozsudku ze dne 28. 11. 1996, sp. zn. 3 Cdon 1220/96 (publikovaném v Soudní judikatuře jako SJ 48/97) k tomu uvedl, že nedostatek podmínky řízení a vada žaloby jsou navzájem nezaměnitelnými procesními instituty, samostatně upravenými, které mají odlišné důsledky a s nimiž se pojí i rozdílné reakce soudu. V tomto ohledu jsou nepřehlédnutelné meze ustanovení § 19 o. s. ř., jímž je poměřována podmínka řízení spočívající ve způsobilosti být účastníkem řízení. Ponechají-li se stranou osoby fyzické, slouží citované ustanovení především jako vodítko ke zjištění, který z objektivně určených subjektů může být účasten na řízení a který nikoliv; nepřímo se ale dotýká také případů, byť v tom jeho vlastní smysl nespočívá, kdy označení subjektu (jako účastníka řízení) nemá oporu v reálné skutečnosti. Platí totiž, že označí-li žalobce žalovaného správně a úplně, není vadou žaloby skutečnost, že nemá způsobilost být účastníkem řízení; ta naopak způsobuje nedostatek podmínky řízení. Tak je tomu například, jestliže žalobce jakožto žalovanou uvede fyzickou osobu podle § 42 odst. 4, § 79 odst. 1 o. s. ř. správně a úplně, zjistí-li se, že tato osoba před zahájením řízení zemřela nebo v případě, že jako žalovaná uvedená právnická osoba coby subjekt práva dříve zanikla, resp. dosud nevznikla. Zvláštní kategorii, jež se od uvedených příkladů zjevně liší, představují – v obecné poloze – případy, kdy se sice při izolovaném posuzování účastníka, tak jak je označen, naznačuje, že nesplňuje podmínky způsobilosti být účastníkem řízení, nicméně se zřetelem k dalším souvislostem žaloby lze přesto dospět k takové identifikaci žalovaného, která již tuto podmínku splňuje. Právnické osoby totiž svým vnitřním členěním a především nutným určením orgánů, které jednají jejich jménem, vytvářejí typicky předpoklady pro subjektivní – objektivně ovšem nesprávné – ztotožnění určitého článku (orgánu) vnitřní struktury s právnickou osobou jako takovou. Jestliže v konkrétním případě zvolené označení žalovaného objektivně vystihuje takové ztotožnění a vznikne-li tak pochybnost, zda žalobce namísto správného a úplného označení podle § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o. s. ř. nepoužil k určení právnické osoby – nesprávně – ji reprezentující orgán, otevírá se logická možnost takovou procesní situaci interpretovat nikoliv jako tu, jež se vyznačuje nedostatkem

podmínky řízení (nemá-li uvedený orgán způsobilost být účastníkem řízení), ale naopak ji připodobnit nesprávnému označení žalovaného účastníka v žalobě, a tedy i procesní situaci vady žaloby. Vada žaloby pak může spočívat v tom, že žalobce v rozporu s požadavky ustanovení § 42 odst. 4 a 79 odst. 1 o. s. ř. žalovanou právnickou osobu identifikuje zástupně, pomocí jejího určitého organizačního článku. Závěr o takovém nesprávném označení právnické osoby ovšem předpokládá, že v žalobě uvedený ji reprezentující orgán nezaměnitelně určuje právě konkrétní právnickou osobu, a to současně tu, jejíž určení přiměřeně (byť i eventuálně nepřímo) vyplývá i z ostatních částí žaloby, zejména z vylíčení rozhodujících skutkových okolností, resp. má-li v nich potřebnou oporu. O nesprávné označení v uvedeném smyslu půjde především tehdy, jestliže by pojetí orgánu právnické osoby naopak coby samotného žalovaného zakládalo v žalobě logický a věcný rozpor právě mezi takto chápaným určením žalovaného a ostatními v ní uvedenými skutečnostmi. Nesprávnost v označení žalovaného účastníka, jež tedy zahrnuje i nesprávnost takto dovozenou, implikuje postupy soudu ve smyslu § 43 o. s. ř., jež sledují její odstranění. Žalobci přirozeně nelze bránit, aby takovou nesprávnost odstranil sám, bez ingerence soudu.

Pro danou problematiku je významné, že z hlediska historického se nejrůznější záměny subjektů a jich reprezentujících orgánů projevují především ve vztahu k veřejnoprávním korporacím – státu, krajům či obcím. V případě těchto specifických právnických osob se totiž právní úprava definující postavení jejich jednotlivých orgánů určitým způsobem vyvíjela.

Co se týče právní subjektivity orgánů státu (České republiky), a tedy i jejich způsobilosti vystupovat v občanském soudním řízení, právní úprava doznala podstatných změn v souvislosti s účinností zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (tedy od 1. 1. 2001), v jejímž důsledku ztratily organizační složky státu způsobilost vystupovat samostatně v soudním řízení. To ostatně reflektovala i ta rozhodnutí, jež řešený nedostatek označení žalovaného považují za neodstranitelnou podmínku řízení (viz výše).

Obdobně je možno poukázat na změny související s postavením obcí a jejich orgánů, a to již v souvislosti s přijetím zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), podle něhož jsou obce právnickými osobami (§ 4 odst. 1). Přitom do té doby vystupovaly v obdobném postavení národní výbory (ve smyslu zákona č. 69/1967 Sb.). Zaměnitelnost označení národních výborů a orgánů obcí v historicky podmíněném vnímání mnohých žalobců vedla často k podání žaloby v občanském soudním řízení proti některému z orgánů obce (nejčastěji proti obecnímu úřadu), ačkoliv ten způsobilost vystupovat v řízení neměl. Nelze odhlédnout ani od toho, že zákon č. 367/1990 Sb. sám vytvořil do značné míry zmatečný stav, když stanovil, že dnem jeho účinnosti přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních a jiných vztahů pracovníků podle zvláštních předpisů z národních výborů na obecní úřady (viz § 68 odst. 2), tedy na orgány obce, které již podle tohoto zákona postrádaly právní subjektivitu.

Nadále platí, že účastníky občanského soudního řízení jsou (podle tzv. první definice) žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.) nebo (podle tzv. druhé definice) navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje (§ 94 odst. 2 o. s. ř.), anebo (podle tzv. třetí definice) navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno (§ 94 odst. 1 o. s. ř.). Podle tzv. první definice se účastenství zakládá v řízení ve věcech, týkajících se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným, tj. v tzv. sporném řízení. V dalších řízeních se účastenství řídí tzv. druhou definicí (označuje-li účastníky řízení zákon) nebo tzv. třetí definicí (v ostatních řízeních). Vymezení účastníků řízení podle tzv. první definice (§ 90 o. s. ř.) se zakládá čistě procesním způsobem; žalobcem je ten, kdo podal u soudu návrh na zahájení řízení (žalobu), a žalovaným je (vždy a pouze) ten, koho žalobce v žalobě za tohoto účastníka řízení (za žalovaného) označil. Procesně se vymezuje rovněž postavení navrhovatele při účastenství podle tzv. druhé a třetí definice. Označení toho, kdo bude – kromě navrhovatele – účastníkem občanského soudního řízení podle tzv. druhé nebo třetí definice, má původ v hmotném právu; účastníky řízení jsou v těchto případech ti, jež jsou také účastníky hmotněprávního vztahu, o

nějž v řízení jde, nebo ti, jejichž práv a povinností z hmotněprávního vztahu se řízení (a rozhodnutí posléze v něm vydané) dotýká. Účastník řízení, vymezený podle tzv. první definice (§ 90 o. s. ř.), má tzv. procesní legitimaci, je-li způsobilý být účastníkem občanského soudního řízení; podle toho, zda vystupuje na straně žalobce nebo na straně žalovaného, je rozlišována aktivní nebo pasivní procesní legitimace. Od procesní legitimace účastníka je třeba odlišovat tzv. věcnou legitimaci, která představuje hmotněprávní vztah účastníka ke konkrétní projednávané věci (předmětu řízení). Není-li ten, kdo byl označen jako žalovaný, účastníkem hmotněprávního vztahu, o nějž v posuzované věci jde, je to důvodem k zamítnutí žaloby. Absence procesní legitimace (spočívající v nezpůsobilosti být účastníkem občanského soudního řízení) představuje – jak nejsou v právní teorii a soudní praxi žádné pochybnosti (viz právě R 41/1997) – nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit; soud proto řízení zastaví (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Lze zde rovněž z pohledu standardní judikatury Nejvyššího soudu k řešenému rozporu poukázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001, publikované pod č. 11/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež sice rozlišuje procesní situace nedostatku podmínek řízení a vad žaloby (viz právní věta, dle níž nedostatek podmínky řízení ve smyslu § 103 o. s. ř. není vadou žaloby z hlediska její správnosti či úplnosti a vada žaloby naopak nepředstavuje nedostatek podmínky řízení), zároveň však formuluje závěr, dle nějž „každý procesní úkon je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil a tím, co jím projevit chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádný vliv“.

V nyní však projednávané typové situaci, kdy žalobkyně označila v žalobě za žalovaného „Ministerstvo pro místní rozvoj Praha, organizační složka státu, Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, odbor územně stavebně správní“ a v žalobě hovoří mimo jiné o „žalovaném (Ministerstvu pro místní rozvoj)“ či o „žalovaném (Ministerstvu pro místní rozvoj Praha, jednajícím Mgr. J. P.)“, a kdy z dalších údajů obsažených v žalobě vyplývá, že se obrací s požadavkem na „náhradu škody za vzniklou nemajetkovou újmu“ podle zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) na Ministerstvo pro místní rozvoj „jakožto úřad jednající jménem státu,“ je nutno hodnotit tento stav tak, že se v obsahu žaloby projevil zjevný logický rozpor v údaji o tom, kdo je (má být) žalovaný; dokud nebyla nesrozumitelnost žaloby v tomto směru odstraněna, nebylo možné ani učinit závěr, že by žalovaným byl někdo, kdo není způsobilým účastníkem občanského soudního řízení. Žalobkyně navíc v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně jednak vysvětlila důvody, které ji vedly k označení žalovaného v žalobě, jednak vadu žaloby v označení žalovaného odstranila, když uvedla, že „žalovaným je Česká republika – Ministerstvo pro místní rozvoj, IČ 66002222, se sídlem Praha 1, Staroměstské náměstí 932/6, PSČ 110 15“. Ačkoliv tím odstranila vadu žaloby v označení žalovaného způsobem, o němž platí (nastává fikce), že žaloba byla bez vad od počátku (tj. již ode dne, kdy byla podána u soudu), odvolací soud k této skutečnosti – jak vyplývá z odůvodnění napadeného usnesení – nepřihlédl.

Nejvyšší soud z výše vyložených důvodů k uvedeném rozporu v soudní praxi vychází z toho, že je-li žalobcem v žalobě za žalovaného označen pouze orgán státu (kraje, obce), přičemž se z jiných částí žaloby podává, že směřuje vůči státu (kraji, obci), je na místě takový stav posoudit jako vadu žaloby ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř. Je-li pak žalobcem posléze zjednána náprava spočívající v označení žalovaného jako České republiky, lze odtud usuzovat na původně vadnou žalobu (§ 43 o. s. ř.), kterou žalobce sám zhojil.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k

dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).